

ครูมืออาชีพ

จิตวิญญาณแห่งศาสตร์และศิลป์ของความเป็นครู

ครูมืออาชีพ จิตวิญญาณแห่งศาสตร์..

LB1060 ก671ค 2564

B0001945

bib:13399117017

THE SPIRIT OF SCIENCE AND ART FOR THE TEACHER

THE SPIRIT OF SCIENCE AND ART FOR THE TEACHER

กิตติชัย สุธาสิโนบล

ครูมืออาชีพ
จิตวิญญาณแห่งศาสตร์และศิลป์ของความเป็นครู

THE PROFESSIONAL TEACHER
THE SPIRIT OF SCIENCE AND ART FOR THE TEACHER

ผู้แต่ง กิตติชัย สุธาสิโนบล
พิมพ์ครั้งที่ 1 มิถุนายน 2564 จำนวน 500 เล่ม

เลขหมู่ LB1060
กบ71ค 2564
เลขทะเบียน B0001945
วันเดือนปี 26 มิถ 2565

ISBN 978-616-93794-0-9

สงวนลิขสิทธิ์ ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม พ.ศ. 2559)

ห้ามผู้ใดพิมพ์ซ้ำ ห้ามลอกเลียนแบบไม่ว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้

นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้แต่ง

กิตติชัย สุธาสิโนบล.

ครูมืออาชีพ จิตวิญญาณแห่งศาสตร์และศิลป์ของความเป็นครู = The professional teacher the spirit of science and art for the teacher.-- กรุงเทพฯ : คอมเมอร์เชียล เวิลด์ มีเดีย, 2564.

467 หน้า.

1.ครู. I. ชื่อเรื่อง.

371.1

ISBN 978-616-93794-0-9

จัดพิมพ์โดย บริษัท คอมเมอร์เชียล เวิลด์ มีเดีย จำกัด
540 ถนนลาดพร้าว แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ 02-938-0742 e-mail : cwmag@hotmail.com

พิมพ์ที่ บริษัท คอมเมอร์เชียล เวิลด์ มีเดีย จำกัด
โทรศัพท์ 02-938-0742

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
กรอบเนื้อหาครุมี้อาชีพ : จิตวิญญาณแห่งศาสตร์และศิลป์ของความเป็นครู	ฉ
บทที่ 1 ครุมี้อาชีพ : จิตวิญญาณแห่งศาสตร์และศิลป์ของความเป็นครู	1
เกริ่นนำ	2
พระผู้ทรงเป็นครูของแผ่นดิน	3
ความหมายของคำว่าครู	5
วิชาชีพครูและความสำคัญของวิชาชีพครู	8
ความสำคัญของวิชาชีพครู	10
การพัฒนาครูและวิชาชีพครู	13
ปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาครูและวิชาชีพครู	14
การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา	14
ข้อควรคำนึงในการพัฒนาครูและวิชาชีพครู	16
แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพครูสู่การเป็นครุมี้อาชีพ	17
ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	21
บทวิเคราะห์สู่การประยุกต์ใช้	34
บทสรุป	37
เอกสารอ้างอิง	38
บทที่ 2 มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของครุมี้อาชีพ	41
เกริ่นนำ	42
มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561	43
มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา พ.ศ. 2561 คุณธรรม ทักษะ และความรู้ที่จำเป็นบนฐานค่านิยมร่วมสู่กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา	44
มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา	47
ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพฉบับสมบูรณ์	49
มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ	53
มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 ที่สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา	56
แนวทางการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา	74
บทวิเคราะห์สู่การประยุกต์ใช้	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทสรุป	84
เอกสารอ้างอิง	85
บทที่ 3 สมรรถนะที่สำคัญของครูมืออาชีพ	87
เกริ่นนำ	88
ความหมายของสมรรถนะ	89
องค์ประกอบของสมรรถนะ	90
สมรรถนะที่สำคัญของครูมืออาชีพ	94
ระดับของสมรรถนะ	94
การเสริมสร้างสมรรถนะและศักยภาพของครู	97
คู่มือการประเมินสมรรถนะครูสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553	100
กรอบสมรรถนะของครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21	118
การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ	121
บทวิเคราะห์สู่การประยุกต์ใช้	124
บทสรุป	131
เอกสารอ้างอิง	132
บทที่ 4 คุณลักษณะของครูมืออาชีพที่พึงประสงค์	135
เกริ่นนำ	136
คุณลักษณะของครูมืออาชีพที่พึงประสงค์	137
คุณลักษณะของครูดีที่พึงประสงค์ตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา	138
คุณลักษณะของครูดีที่พึงประสงค์ตามพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	141
คุณลักษณะของครูดีที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยยุคปัจจุบัน	143
คุณลักษณะของครูดีที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ประเมินสรรหาครูดีเด่นของคุรุสภา	144
คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์จากผลการวิเคราะห์ประวัติครูดีเด่น ผลงานวิจัย และมุมมองชาวตะวันตก	145
คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21	146
การพัฒนาคุณลักษณะของครูผู้นำทางวิชาชีพ	150
สมบัติของผู้ดี	151
บทวิเคราะห์สู่การประยุกต์ใช้	159
บทสรุป	160
เอกสารอ้างอิง	162

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 จิตสำนึก และคุณธรรมจริยธรรมวิชาชีพครู	163
เกริ่นนำ	164
ความหมายและความสำคัญของจิตสำนึกและคุณธรรมจริยธรรมครู	165
ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม	169
การพัฒนาจิตสำนึกและคุณธรรมจริยธรรมครู	170
หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก คุณธรรมและจริยธรรมครู	174
ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยประมวลคุณธรรมจริยธรรมของคณะกรรมการและพนักงาน เจ้าหน้าที่ของคุรุสภา พ.ศ. 2552	184
ค่านิยมในวิชาชีพครู	188
บทวิเคราะห์สู่การประยุกต์ใช้	208
บทสรุป	210
เอกสารอ้างอิง	211
 บทที่ 6 จรรยาบรรณวิชาชีพครู	 213
เกริ่นนำ	214
ความหมายของจรรยาบรรณวิชาชีพครู	215
รายละเอียดของจรรยาบรรณวิชาชีพครู	216
จรรยาบรรณวิชาชีพครูของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามประกาศคณะกรรมการคุรุสภา ตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ	219
ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556	225
บทวิเคราะห์สู่การประยุกต์ใช้	227
บทสรุป	230
เอกสารอ้างอิง	231
 บทที่ 7 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวิชาชีพครู	 233
เกริ่นนำ	234
ครูมืออาชีพ	235
การพัฒนาตนของครูสู่การเป็นครูมืออาชีพ	236
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	241
การจัดการชั้นเรียนของครูมืออาชีพ	244
ตัวอย่างการจัดกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	245
บทวิเคราะห์สู่การประยุกต์ใช้	258

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทสรุป	259
เอกสารประกอบการค้นคว้า	261
บทที่ 8 ระเบียบราชการครู	265
เกริ่นนำ	266
ระเบียบราชการครู	267
กฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกษาและวิชาชีพครู	267
ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษาและวิชาชีพครู	298
ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562	313
ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยการจดทะเบียนเป็นสมาชิกคุรุสภา พ.ศ. 2553	316
บทวิเคราะห์สู่การประยุกต์ใช้	318
บทสรุป	320
เอกสารอ้างอิง	321
บทที่ 9 การเป็นผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21	323
เกริ่นนำ	324
ผู้นำและภาวะผู้นำ	325
ลักษณะผู้นำที่มีภาวะผู้นำ	328
ประสิทธิภาพของผู้นำที่มีภาวะผู้นำ	328
ประเภทความเป็นผู้นำของผู้บริหารการศึกษา	329
ผู้นำทางการศึกษา	331
คุณสมบัติของผู้นำทางการศึกษา	332
บทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการศึกษา	333
มนุษย์สัมพันธ์กับความเป็นผู้นำทางการศึกษา	334
บทวิเคราะห์สู่การประยุกต์ใช้	335
บทสรุป	337
เอกสารอ้างอิง	339
บทที่ 10 การเสริมสร้างกระบวนการคิดด้วยจิตสำนึกทางจริยธรรม	341
เกริ่นนำ	342
ฐานของความคิดในระบบการดำเนินชีวิตที่ดี	343
ฐานะของความคิดในกระบวนการพัฒนาปัญญา	344
ความหมายของการคิด	347

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความสำคัญของกระบวนการคิด	348
การเสริมสร้างกระบวนการคิดด้วยจิตสำนึกทางจริยธรรม	349
บทวิเคราะห์สู่การประยุกต์ใช้	358
บทสรุป	359
เอกสารอ้างอิง	360
บทที่ 11 บทบาทและหน้าที่ของครูมืออาชีพในฐานะผู้เรียนรู้และผู้ส่งเสริมการเรียนรู้	363
เกริ่นนำ	364
บทบาทและหน้าที่ของครูมืออาชีพในฐานะผู้เรียนรู้และผู้ส่งเสริมการเรียนรู้	365
การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21	370
บทบาทครูกับการเตรียมตัวผู้เรียน	372
เส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพครู	375
บทวิเคราะห์สู่การประยุกต์ใช้	378
บทสรุป	379
เอกสารอ้างอิง	380
บทที่ 12 บทบาทของครูในฐานะผู้ขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม	381
เกริ่นนำ	382
ชุมชนแห่งการเรียนรู้	383
ลักษณะสำคัญของชุมชนและองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการขับเคลื่อนการศึกษาให้สถานศึกษา	384
หลักการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อการขับเคลื่อนการศึกษา	386
กลยุทธ์การสร้างเสริมชุมชนองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)	387
การจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม	389
แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา	389
ขั้นตอนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา	391
การนำกระบวนการ PLC ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา	391
การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	397
คุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	398
แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	399
บทวิเคราะห์สู่การประยุกต์ใช้	400
บทสรุป	401
เอกสารอ้างอิง	402

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	405
ภาคผนวก	415
ประวัติวันครูของประเทศไทย	416
คำขวัญวันครู	417
ดอกไม้วันครู	423
พระบรมราโชวาทด้านการศึกษา พระราชดำรัสเกี่ยวกับการศึกษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	424
พระบรมราโชวาทด้านความเป็นครู	429
บทประพันธ์เกี่ยวกับการศึกษาไทยและความเป็นครูไทย ศาสตราจารย์ มล. ปิ่น มาลากุล ปุชนียบุคคลแห่งวงการศึกษาไทย	434
ดัชนี	462
ประวัติผู้เขียน	465

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สมรรถนะหลัก สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Working Achievement Motivation)	102
2	สมรรถนะหลัก สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี (Service Mind)	103
3	สมรรถนะหลัก สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง (Self – Development)	103
4	สมรรถนะหลัก สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม (Team Work)	104
5	สมรรถนะหลัก สมรรถนะที่ 5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Teacher’s Ethics and Integrity)	105
6	สมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management)	106
7	สมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน (Student Development)	108
8	สมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management)	109
9	สมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน (Analysis & Synthesis & Classroom Research)	110
10	สมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership)	111
11	สมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ กับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Relationship & Collaborative-Building for Learning Management)	112
12	โครงสร้างแบบประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	113
13	ตัวอย่างแบบประเมินสมรรถนะครู	114
14	เกณฑ์ในแปลผลการประเมินสมรรถนะ	116
15	ตัวอย่างการประมวลผลและการแปลผลการประเมินสมรรถนะการบริการที่ดี	116
16	ตัวอย่างผลการประเมินสมรรถนะครู	117
17	กรอบสมรรถนะของครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21	119

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 กรอบเนื้อหา ครูมืออาชีพ : ศาสตร์และศิลป์แห่งความเป็นครูด้วยจิตวิญญาณ	๗
2 ครูมืออาชีพ : ศาสตร์และศิลป์แห่งความเป็นครูด้วยจิตวิญญาณ	2
3 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช “พระผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดิน”	4
4 เกณฑ์พิจารณาวิชาชีพครู	10
5 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงให้ความสำคัญกับวิชาชีพครูในการอบรมสั่งสอนผู้เรียน	12
6 วิสัยทัศน์ประเทศไทย 2580	22
7 สรุปรุพหุศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	32
8 การศึกษาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา	42
9 มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561	45
10 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (คุณลักษณะของคนไทย 4.0)	46
11 มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2561	52
12 สมรรถนะที่สำคัญของครู	88
13 โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model)	90
14 The OECD Learning Framework 2030 : Work-in-progress	91
15 องค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ	92
16 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลโครงสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ของครูผู้สอน	115
17 ตัวอย่างขอบข่ายการเรียนรู้ (Learning Area) ตามหลักมาตรฐานสมรรถนะ	121
18 คุณลักษณะของครูมืออาชีพที่พึงประสงค์	136
19 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ รอบรู้ สอนดี และมุ่งมั่นพัฒนา (โรงเรียนตำรวจตระเวน ชายแดนบ้านน้ำอ้อม อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้วปีการศึกษา 2534)	144
20 ระบบการผลิตครู การพัฒนาครูและกลไกที่จะขับเคลื่อนสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรม	149
21 จิตสำนึก คุณธรรมจริยธรรมครู และค่านิยมความเป็นครู	164
22 แผนผังปัจจัยจสมุ่บบาท	168
23 กระบวนการเกิดค่านิยมในสังคม	195
24 Affective Domain of Learning	197
25 รูปแบบการพัฒนาทางด้านความรู้สึกตามแนวคิดของ คราธโฮล์และคนอื่นๆ คราธโฮล์และคนอื่นๆ	198
26 จรรยาบรรณวิชาชีพครู	214
27 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวิชาชีพครู	234
28 เปรียบเทียบห้องเรียนเดิมกับห้องเรียนกลับด้าน	248
29 การบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีวิศวกรรม และคณิตศาสตร์ในการศึกษาแบบสเต็ม	253

—•••••—
สารบัญภาพ (ต่อ)
—•••••—

ญ

แผนภาพที่

หน้า

30	ภาพกิจกรรมการฝึกอบรมการจัดการศึกษาแบบสเต็ม กับ Dr.Do-Yong Park Associate Professor. School of Teaching & Learning. College of Education. Illinois State University	255
31	ระเบียบราชการครู	266
32	ขั้นตอนการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา	304
33	ตัวอย่างใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู	305
34	การเป็นผู้นำทางการศึกษา	324
35	บทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการศึกษา	334
36	การเสริมสร้างกระบวนการคิดด้วยจิตสำนึกทางจริยธรรม	342
37	ตัวอย่างการคิดที่เกิดพ่วงต่อจากกระบวนการรับรู้ทางตา	345
38	การคิดที่ไม่เกื้อกูลต่อคุณภาพชีวิต (เป็นอกุศล)	346
39	การคิดพิจารณาที่ศรัทธาต่อโปรโตโฆสและคิดอย่างโยนิโสมนสิการ	346
40	องค์ประกอบของโยนิโสมนสิการ	351
41	หลักคิดตามแนวโยนิโสมนสิการ	352
42	บทบาทและหน้าที่ของครูมืออาชีพในฐานะผู้เรียนรู้และผู้ส่งเสริมการเรียนรู้	364
43	Partnership for 21 st Century Skills	372
44	เส้นทางพัฒนาวิชาชีพ	376
45	เส้นทางความก้าวหน้าของผู้ประกอบวิชาชีพ	377
46	บทบาทของครูในฐานะผู้ขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม	382
47	วงจรการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	388
48	ตัวอย่างขั้นตอนการนำ PLC ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา	396